

Maykl Holl

NLP: TƏHTƏLŞÜURA VƏ DAVRANIŞA

GİZLİ TƏSİRİN QIZIL SİRLƏRİ

İnandırmanın və təsirin əsl ustası
necə olmalı

Tərcüməçi:
Sabir Sadıqov

qanun nəşriyyatı

Michael Hall

COMMUNICATION MAGIC

Exploring the structure
and meaning of language

Kitab “Sehrin sirləri” dərsliyinin yenidən işlənmiş və əlavələr edilmiş variantıdır. Dilin strukturu və mənalari üzrə ən mürəkkəb və maraqlı problemlərə – ən dəyərli neyrolinqvistik proqramlaşdırma praktikasına həsr olunub. Doktor Holl həyatı dəyişməyin və keyfiyyətini artırmağın yollarını göstərir. Dəqiq, inandırıcı və təsirli kommunikasiya və peşəkar davranışın təmin edilməsi üçün ünsiyyət, trans və hipnoz ustalığını öyrədir. Kitab həm NLP ilə yeni təmas quranlar, həm də təcrübəli ustalar, təlimçilər və məsləhətçilər üçün faydalıdır. Çünki kommunikasiyanın bütün tətbiq sferalarını – psixoterapiyanı, biznesi, təlim və yaradıcılığı əhatə edir.

Michael Hall
Məykl Holl

COMMUNICATION MAGIC
NLP: TƏHTƏLŞÜURA VƏ DAVRANIŞA
GİZLİ TƏSİRİN QIZIL SİRLƏRİ

Bakı, Qanun Nəşriyyatı, 2024, 408 səh.

Janr: non-fiction/özünüinkişaf

Ölçü: 130x200 mm

Cild: yumşaq

Çapa imzalandı: 27.05.2024

Nəşir: Şahbaz Xuduğlu
Tərcüməçi: Sabir Sadıqov
Redaktor: İlahə Abbas
Korrektor: Aytən Şamil
Texniki redaktor: Aygül Yelmarlı
Mətn dizaynı: Rəhilə Şamil
Qapaq dizaynı: Rafael Qasım

Qanun Nəşriyyatı

Bakı, AZ 1102, Tbilisi pros., 76

Tel: (+994 12) 431-16-62; 431-38-18

Mobil: (+994 55) 212-42-37

e-mail: info@qanun.az

www.qanun.az

www.fb.com/Qanunpublishing

www.instagram.com/Qanunpublishing

ISBN 978-9952-36-460-6

© Qanun Nəşriyyatı, 2018; 2024

© L. Michael Hall, PhD 2001

Bu kitabın Azərbaycan dilinə tərcümə və yayım hüquqları Qanun Nəşriyyatına məxsusdur. Kitabın təkrar və hissə-hissə nəşri “Müəlliflik hüququ və əlaqəli hüquqlar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa ziddir.

Qısa mündəricat

I HİSSƏ. ÜNSİYYƏTDƏ SÖZ SEHRBAZI OLMAQ

1-ci fəsil. Sehrin kəşfi.....	32
2-ci fəsil. Linqvistik sehrin yeri <i>Sehr harada gizlənir?</i>	44
3-cü fəsil. Sehr möcüzün gözü ilə <i>Möcüzün gözlərinin və ürəyinin məşqi</i>	69
4-cü fəsil. Sehrin təzahürləri <i>Xəritələrin transformedici (dəyişdirici) sehri</i>	90

II HİSSƏ. ÜNSİYYƏT SEHRİNİN MODELİ

5-ci fəsil. Sehrin modeli. İxtisarlar.....	112
6-cı fəsil. Sehrin modeli. Ümumiləşdirmə.....	127
7-ci fəsil. Sehrin modeli. Təhriflər (I).....	142
8-ci fəsil. Sehrin modeli. Təhriflər (II).....	165
9-cu fəsil. Sehrin təkamülü. İnkişaf nəticəsində metamodel necə təkmilləşdi	194
10-cu fəsil. Sehrin təkamülü. Modelin biznesdə istifadəsi.....	214
11-ci fəsil. Möcüz Kojibskinin sehri.....	236
12-ci fəsil. Kojibskidən daha çox sehr.....	258

III HİSSƏ. SEHRİN KOMMUNİKASİYADA VƏ HƏYATDA İSTİFADƏSİ

13-cü fəsil. Koqnitiv sehr.....	286
<i>Qoy sehr daha çox olsun</i>	286
14-cü fəsil. Danışqıda sehrin istifadəsi.....	304
<i>Ağılın xətləri</i>	304
15-ci fəsil. Şüurun hərəkətinin yeddi istiqaməti.....	327
<i>Ağıl xətləri modeli</i>	327
16-cı fəsil. Sensor və sistem sehri.....	347
<i>Sözlərin o tərəfində sehr</i>	347

Mündəricat

Müəllif haqqında.....	12
Rus nəşrinə ön söz.....	13
Giriş. Sehlə təmas	17
Ön söz.....	18
<i>Zərif nitqin sehri</i>	19
<i>Dilin yaratdığı möcüzələr</i>	20
Sehrin sirlərinə qayıdış.....	22
<i>Sizə sözlünüzün ağası olmağa imkan verəcək sehr</i>	24
<i>Daxildə gizlənmiş sehr</i>	25
<i>Siz sehrə hazırsınız mı?</i>	28
Təşəkkürlər.....	29

I HISSƏ. ÜNSİYYƏTDƏ SÖZ SEHRBAZI OLMAQ

1-ci fəsil. Sehrin kəşfi	32
Ön tarix.....	32
NLP: sehrin strukturunun öyrənilməsi.....	34
<i>Sehrə geri dönmək</i>	35
<i>Psixologiyanın ecazkarları</i>	36
<i>İnanılmaz ideya – sehrin strukturu var</i>	38
Reallığın xəritələnməsi.....	39
Transformasiyanın linqvistik alətləri.....	41
Transformasiyanın qeyri-linqvistik alətləri.....	42
Xülasə.....	43
2-ci fəsil. Linqvistik sehrin yeri	44
<i>Sehr harada gizlənir?</i>	44
Kommunikativ sehrin mənbələri.....	45
Sözlər sehrli olduqda.....	47
“Sehrlı” xəritələrin təbiəti.....	49
Sehr “şüür”da – sizin mental xəritələrinizdə yerləşir.....	51
Xəritələmənin sehrli fəndi.....	55
<i>Bəs əgər sehr xəritədə “problemlər” yerləşdirirsə necə?</i>	57

Xəritələmə sənəti, yaxud qərarların sehri.....	59
Transformasiya qrammatikasından istifadə etmədən modelləşdirmənin “sehr”i.....	65
Xülasə.....	68
3-cü fəsil. Sehr möcüzün gözü ilə	69
<i>Möcüzün gözlərinin və ürəyinin məşqi.....</i>	<i>69</i>
Daha yüksək səviyyədə anlayış.....	70
<i>Neyrosemantik reallığa və sehrə baxış .....</i>	<i>72</i>
<i>Xəritələrimizin təbiətinə baxış.....</i>	<i>74</i>
Tanımanın sehrlı gücü	75
<i>Şüurumuzun “aləm”inə baxış .....</i>	<i>77</i>
Reprezentativ izləmə sehrlı texnologiyadır	78
“Heç nə bilmirəm” qayəsinin sehri	81
İki növ sehrin fərqləndirilməsi	84
Xülasə.....	88
4-cü fəsil. Sehrin təzahürləri.....	90
<i>Xəritələrin transformedici (dəyişdirici) sehri .....</i>	<i>90</i>
“Ey! Bəs sehr haradadır? (Hani?)”	91
“Sehr” təəccüb vərdişləri kimi	94
“Sehr” bir anı və radikal transformasiya kimi.....	99
Köhnə fobiyalardan qurtulmanın sehri.....	101
Uğur freyminin sehri	105
Modelləşdirmənin sehri	109
Xülasə.....	110
 II HİSSƏ. ÜNSİYYƏT SEHRİNİN MODELİ	
5-ci fəsil. Sehrin modeli. İxtisarlar.....	112
Modelləşdirici proseslərin vasitəsilə təşkil.....	114
İxtisarların sehri.....	116
1. Sadə ixtisarlar	117
2. Qeyri-müəyyən referent indekslər (qeyri-spesifik isimlər və feillər).118	
3. Müqayisə və üstünlük dərəcələrini istifadə edərək olunan ixtisarlar (qeyri-müəyyən münasibətlər).....	121

4. Qeyri-müəyyən proseslər – isimləri modifikasiya edən sifətlər.....	123
5. Qeyri-müəyyən proseslər – feilləri modifikasiya edən zərflər.....	125
Xülasə.....	126
6-cı fəsil. Sehrin modeli. Ümumiləşdirmə	127
6. Universallıq kvantorları.....	130
7. Modal operatorlar.....	133
8. İtirilmiş performativlər (qeyri-müəyyən bəyanat subyektləri və ya xəritə yaradıcıları).....	137
Xülasə.....	141
7-ci fəsil. Sehrin modeli. Təhriflər (I).....	142
Sözlərin (qrammatikanın) filmlərə çevrilməsi.....	146
Linqvistik təhriflərin qəliblərinin qeyri-aşkar təbiəti	148
9. Nominalizasiyalar	151
10. Fikirlərin oxunması	158
Xülasə.....	164
8-ci fəsil. Sehrin modeli. Təhriflər (II).....	165
11. Səbəb-nəticə münasibətləri.....	165
12. Kompleks ekvivalentlər.....	174
13. Presuppozisiyalar.....	177
Sehrin strukturu	180
Metamodelləşdirmənin strategiyası.....	181
Metamodelləşdirmə və “niyə” ilə başlayan suallar	183
Xülasə.....	185
Dilin metamodelinin qısa təsviri	186
Dilin metamodeli	189
9-cu fəsil. Sehrin təkamülü. İnkişaf nəticəsində metamodel necə təkmilləşdi.....	194
Model struktura sahib oldu.....	194
Metamodelin formatlanması və strukturlaşması	196
Reprezentativ sistemlərin köməyi ilə sehrin strukturlaşdırılması	198
Linqvistik lövbərləmə sistemi	199
Mövcud vəziyyətdən arzulanan vəziyyətə keçidin alqoritmi.....	202
Məntiqi səviyyələrin köməyi ilə modelin təşkili.....	205
Daha yüksək səviyyələr sehri.....	208

Sistemin sehri	209
“Qeyri-düzgün formalaşdırılmış” nədir?.....	211
Xülasə.....	213

10-cu fəsil. Sehriin təkamülü. Modelin biznesdə

istifadəsi.....	214
Biznesdə dəqiqlik modeli	214
Sehriin əsnəkliyi.....	221
Metamodelin ümumiləşdirmələri	227
Metamodel və metavəziyyətlər	230
Xülasə.....	235

11-ci fəsil. Möcüz Kojibskinin sehri.....

Metamodelin genişləndirilməsi	240
Doqquz əlavə fərqləndirici əlamət	241
Metamodelin genişləndirilməsi	245
1. Həddindən artıq və yetərsiz müəyyən olunmuş terminlər	247
<i>Həddindən artıq/yetərsiz təyin edilmiş terminlərin</i> <i>metamodelləşdirilməsi.....</i>	<i>251</i>
2. Saxta verbal ayırmalar.....	252
<i>Saxta verbal ayırmaların metamodelləşdirilməsi.....</i>	<i>256</i>
Xülasə.....	257

12-ci fəsil. Kojibskidən daha çox sehri.....

3. “Ya-ya” tipli bəyanatlar.....	258
<i>“Ya-ya” bəyanatların metamodelləşdirilməsi.....</i>	<i>260</i>
<i>Nominalizasiyaların növləri.....</i>	<i>261</i>
4. Çoxdərəcəlilik	262
<i>Çoxdərəcəli terminlərin metamodelləşdirilməsi.....</i>	<i>266</i>
5. Statik və ya siqnal sözlər	268
<i>Statik terminlərin metamodelləşdirilməsi.....</i>	<i>269</i>
6. Psevdosözlər ¹ və ya istinad obyektləri olmayan sözlər	270
<i>Psevdosözlərin metamodelləşdirilməsi.....</i>	<i>275</i>
7. İdentiklik/identifikasiya.....	276
<i>İdentifikasiyanın metamodelləşdirilməsi.....</i>	<i>282</i>

¹ Psevdo – coğrafi və geoloji terminlərin əvvəlində işlədilərək “yalançı”, bəzən “saxta” mənalarında işlənən mürəkkəb sözlərin tərkib hissəsi

Xülasə.....	284
-------------	-----

III HİSSƏ

SEHRİN KOMMUNİKASİYADA VƏ HƏYATDA İSTİFADƏSİ

13-cü fəsil. Koqnitiv sehr.....	286
<i>Qoy sehr daha çox olsun .....</i>	<i>286</i>
Rasional-emosional terapiya və NLP.....	286
8. Personalizasiya.....	289
<i>Personalizasiyanın metamodelləşdirilməsi .....</i>	<i>289</i>
Metaforlar.....	293
Elə bu?.....	300
Xülasə.....	301
Genişləndirilmiş metamodel.....	302
14-cü fəsil. Danışıqda sehrin istifadəsi.....	304
<i>Ağlın xətləri.....</i>	<i>304</i>
Söhbət refreyminqi.....	306
<i>Dil qəliblərinin təsir üçün istifadəsi.....</i>	<i>308</i>
<i>Spesifiklik sehrinin dəqiq və aydın dili .....</i>	<i>309</i>
<i>“Reallıqlar”ın qurulması, yeni freymlərin verilməsi, refreyminq, auffreyminq və ovsun üçün dəyərləndirmə sehrinin dili.....</i>	<i>313</i>
<i>Birdəfəyə transformasiya üçün, hər hansı mənanın auffreyminqi üçün, daha yüksək səviyyəli ovsun üçün dəyərləndirmə dilinin sehiri.....</i>	<i>316</i>
<i>Neyrolinqvistik sehr – mənalara freyminqi .....</i>	<i>319</i>
<i>Daha bəzi sehrli freymlər freymi .....</i>	<i>323</i>
Xülasə.....	326
15-ci fəsil. Şüurun hərəkətinin yeddi istiqaməti.....	327
<i>Ağlın xətləri modeli.....</i>	<i>327</i>
Şüurun dəyişmə xətləri.....	327
Şüuru yönləndirmək üçün müxtəlif yollar.....	328
Şüuru dəyişdirmənin yeddi üsulu.....	329
1. Defreyminq	329
2. Məzmunun refreyminqi	329
3. Qarşı refreyminq.....	330
4 və 5. Prefreyminq və postfreyminq	331
6. Auffreyminq	332

<i>7. Analoji freyminq</i>	332
Sehr sizi heyrətləndirdi?	333
Şüurun istiqamətinin sehri	336
Xülasə	337
“Uğursuzluğ”un refreyminqinin iyirmi altı üsulu	339
16-cı fəsil. Sensor və sistem sehri	347
<i>Sözlərin o tərəfində sehr</i>	347
Hisslərin sehrlı “dil”i.....	349
Xəritələr çoxluğu	355
Xəritələr kəşişəndə	359
İnsan sistemlərində xəritələr çoxluğunun kəşişməsi (və ya konfliktı).	363
Xülasə.....	365
Epiloq. Sehr davam edir	367
Əlavə A. Linqvistika və metamodel.....	370
<i>Bu, metamodel üçün nə ifadə edir</i>	372
<i>Linqvistika və neyroliqnvistika</i>	377
<i>Koqnitiv qrammatika</i>	378
Əlavə B. “Var” (“to be”) ilə işləmək	381
Əlavə C. Metamodeləşdirmə üzrə çalışmalar	384
Əlavə D. Metamodelin metasəviyyələri.....	396
Əlavə E. Yeni genişləndirilmiş metamodel.....	397
<i>Bibliografiya</i>	402

Müəllif haqqında

Maykl Holl bir çox kitabların müəllifi, NLP üzrə beynəlxalq təlimçi və neyrosemantika cəmiyyətinin yaradıcılarından biridir. Riçard Bendlerin rəhbərliyi altında NLP-ni öyrəndikdən sonra ona aid çoxlu kitab yazmışdır.

Dr. Holl öz doktorluq dərəcəsini psixolinqvistikaya aid olan koqnitiv davranış psixologiyası üzrə işlərinə görə almışdır. Onun doktorluq dissertasiyası ümumi semantika ifadələrindən istifadə etməklə psixoterapiyanın dörd növünün (NLP, REPT¹, reallıqla psixoterapiya, loqoterapiya) nəzərdən keçirilməsinə həsr olunmuşdur. 1994-cü ildə Maykl dayanıqlılığını modelləşdirərək metavəziyyətlərin modelini işləyib hazırladı və öz kəşfini Denverdə NLP üzrə beynəlxalq konfransda təqdim etdi. Bu kəşf bir neçə yüz məqalənin və ondan çox kitabın meydana gəlməsinə və bir neçə beynəlxalq təlimin keçirilməsinə səbəb oldu.

---

¹ REPT – rasiona-emosiional davranış psixoterapiyası; A. Ellis tərəfindən 1955-ci ildə yaradılıb inkişaf etdirilən psixoterapiya üsulu

Rusca nəşrinə ön söz

Baxmayaraq ki, bizim Maykl Holl ilə dostluğumuz artıq 7 ildən çoxdur davam edir və biz birlikdə Rusiyada onun bir çox seminarlarını təşkil etmişik, mən Mayklı daima yeni, özüm üçün tamamilən gözlənilməz yöndən tanıyıram.

Məkandan asılı olmayaraq – Robert Dilsı və Cudit Delozye ilə konfransda və ya bizim “Təhsildə NLP” mərkəzində, restoranda dostcasına söhbət əsnasında, yaxud indiki kimi onun kitabını oxuyarkən – hər bir yeni görüş mənim üçün bir hadisə olur, çünki Maykl heyretəmiz dərəcədə yaradıcı və qeyri-adi həmsöhbətdir.

Bax elə bu kitabın səhifələrində də o mənim qarşımda eyni zamanda bir neçə rolda özünü göstərdi: müdrik və mütəfəkkir, əla nətiq, alovlu nağılbaz, filosof və tədqiqatçı, təbliğatçı və praktik, yeni istiqamətin müəllifi. O öz kitabında şəxsi stilindən kənara çıxmada çox vaxt birləşməsi mümkünsüz görünən şeyləri bir-birinə calayır: Qreqori Beytsonun, Alfred Kojibskinin, Bertran Rasselin işlərindən sitatları şərh edir, məsələnin məğzini anlamağa yardım edən sadə tarixçilərlə, elmi mülahizələri məişət ünsiyyətlərindən elementar misallarla, tarixi məlumatları özünü yaxşı təqdim etmiş NLP modellərinin yenilənməsi haqda öz ideyaları ilə əlaqələndirir.

Hörmətli oxucu, əlinizdə tutduğunuz kitabda Maykl Holl NLP-nin qaynaqlarına, 30 il geriyə dönməyə cəhd etmişdir. Belə keçmişə qayıtma və ona yeni ideyalar, nailiyyətlər prizmasından baxmaq tamamilə başqa gələcək yaratmağa imkan verir. Con Qrinder və Riçard Bendler yeni istiqamətin əsl yaradıcıları ola-

raq böyük psixoterapevtlərin (Frits Perlz, Virçinya Satir, Milton Erikson) öz müştəriləri ilə kommunikasiyasına tamam yeni gözlə baxdılar. Onların səyi nəticəsində NLP üzrə ilk kitab – “Sehrin strukturu” yarandı. Kitabda insanların ünsiyyətinin dərin mexanizmləri və nitqimizin yarada biləcəyi dəyişikliyin gücü açıqlandı.

Öz kitabı ilə Maykl bizi ünsiyyət sehrinin metodoloji qaynaqlarına qaytarır, müəlliflərin “səhvlər”ini göstərərək onların həlli variantlarını təklif edir. Onun yeni inkişaf istiqamətlərini tapır, bu sehrin strukturunun istifadəsinin daha asan modellərini yaradır, öz vasitələrini əlavə edir və beləliklə, daha tam və mükəmməl model əmələ gətirir.

Bu işin müəlliflərinin elmi və tətbiqi fikirlərinin diapazonu o qədər genişdir ki, təcrübəsiz oxucunu asanlıqla peşəkar linqvistikanın, semantikanın və özünün metavəziyyət modeli məsələlərinə, müxtəlif ideyalar və konsepsiyalara cəlb edir, həm də bu sırada öz nitqinin rəvanlığını saxlayır.

Qeyd etmək lazımdır ki, onun bu işi NLP sahəsində yaradılanlardan ən yaxşı şeyləri özündə birləşdirir: bizim qavrayışımızın fəaliyyət məsələləri, metamodel və Milton-model (hipnotik nitqin əsası), sözün sehrinin məntiqi səviyyələrlə qarşılıqlı əlaqəsi (tamamən gözlənilməz variantda), S.C.O.R.E. (insan təcrübəsinin sistem təsviri modeli və NLP-nin məsləhət sessiyası) modelinin yaranma qaynaqları və sair. Ümumilikdə isə Maykl belə bir suala cavab verir: “Ünsiyyətdə insanın düşüncə üsullarının dəyişməsi necə baş verir və bu transformasiyanın ardınca insanın davranışının seçimi və əsnəkliyi necə dəyişir?”

Bir NLP mütəxəssisi kimi mənim üçün ən əhəmiyyətli bu kitabın müəllifinin şəxsi və peşəkar sehrinin strukturudur. Kitabın səhifələrində o, gizli formada öz materialını necə təqdim etməyi, oxumağı, eyni zamanda ideya və alətləri mənimsəmə